

«DEN NYE PAKT I MITT BLOD»

Av Kåre Svebak

Innholdsfortegnelse

«DEN NYE PAKT I MITT BLOD»	1
Hva er en «pakt»?	2
Løftepaktens art og mål	2
Noa-pakten	3
Abraham-pakten	3
David-pakten	4
LOVPAKTENS ART OG MÅL	5
«EN NY PAKT»	6
Golgata-pakten – den nye pakt i Jesu Kristi, Guds Sønnns blod	7
Dåpen til Jesu Kristi død – Guds paktstegn	9
Herrens Nattverd – den nye pakts måltid	10
Nytestamentlige illustrasjoner	13

Jesu ord over «velsignelsens beger» (1 Kor 10:16) tyder underet i vinens skikkelse:

1 Kor 11:25 - «*Dette er den nye pakt i mitt blod...*» (Jf Mk 14:24 og Mt 26:28 – Dette er mitt blod, paktens blod...)

Tydningen er omfattende. Ordet «pakt» viser til Guds pakter i *fortid*, som her blir oppfylt med Jesu soningsdød. Ordene viser samtidig til Jesu samfunn med sitt folk i framtid, da samfunn gis med hans legeme og blod i brødets og vinens skikkelser.

Både forhistorien til Herrens Nattverd og dens innstiftelse er underfull: Jesus innstiftet den nye pakts måltid like *før* sin død med sikte på sitt nærvær blant sine venner *etter* sin død. Altså hører Nattverden med til de tegn som bevitner Jesu oppstandelse og stadfester Guds forsoningsverk i hans død. Uten Jesu befaling og oppstandelse, ville Nattverden vært likeså ukjent som apostelembetet med dets forvalteroppdrag og fullmakter fra den Oppstandne.

Til forhistorien hører Gud løftepakt med Abraham, utvelgelsen av folket Israel, utfrielsen fra Egypt, Sinai-pakten, erobringen av det lovede Kanaan-landet osv. Historien vitner om folkets frafall, da Guds straffedom ble forkynt ved Guds profeter og folket formant til omvendelse (Mika 6:7, Hos 6:6, Am 5:14). Samtidig ble Guds folk minnet om Messias-løftene, som Gud oppfylte "da tiden var fullbyrdet" (Gal 4:4). Åpenbaringsordets trofaste Gud virkeliggjorde sine løfter i Kristus Jesus, slik han hadde lovt. Vi lever i den tid da den oppstandne Kristus er virksom med Guds kirkes kjennetegn og foregriper den kommende verden.

Hva er en «pakt»?

En pakt *mellom mennesker* er en gjensidig overenskomst mellom to frittstående parter om å danne et nytt fellesskap. Paktens innhold er de plikter og rettigheter som begge parter er blitt enige om på fritt grunnlag. Når paktens innhold er inngått, følger umiddelbart fellesskapet på paktens grunn. Paktens innhold forplikter begge parter, som hver for seg er fri til å oppfylle paktens innhold.

Annerledes er paktene *mellom åpenbaringsordets Gud og mennesker* gjennom frelseshistorien. De gjelder ikke jevnbyrdige parter, for åpenbaringsordets Gud er den hellige og suverene og alltid initiativtageren. Gud har inngått pakter *for sin egen skyld*. Skaperen står ikke i gjeld til det skapte. Det er ikke mulig for mennesker å regulere ham. Vi har ingen rett til å kreve noe av Gud, men står for Gud på hans vilkår. Det tør vi gjøre med den kjennskap som åpenbaringsordets Gud gir. Han er ingen lunefull skjebnegud, men trofast og sann - en Gud å stole på. Paktens Gud er den enkeltes og fellesskapets vern og velsignelse.

Gud har inngått pakter av to slag – enten *løftepakt* eller *lovpakt*. Frelshistorisk sett går løftepakten foran lovpakten og er den overordnet.

Løftepaktens art og mål

Guds løfte ble varslet gjennom en rekke løftepakter (el nådepakter) gjennom historien:

For Adam, 1 Mos 3:15 – Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom ditt av-kom og hennes ætt. *Den* skal knuse ditt hode, men du skal hogge den i hælen.

For Noa, 1 Mos 9:9f – Nå vil jeg opprette en pakt med dere og etterkommerne deres, og med hver levende skapning hos dere, både fugler og fe og alle ville dyr som er hos dere, alle som gikk ut av arken, alle dyr på jorden.

For patriarkene Abraham, 1 Mos 15:5f – Så tok Herren (Abraham) med seg ut og sa til ham: «Se opp mot himmelen og tell stjernene, om du er i stand til det! Så tallrik skal ætten din bli.»

For profetene, Rom 16:25f – den hemmelighet som har vært skjult fra evige tider, men som nå er kommet for dagen. Ved de profetiske skrifter og etter den evige Guds befaling... Heb 1:1f.

Like fra Noa-pakten av har Guds løftepakter *universell* karakter. De inngår i Guds frelsesplan for menneskene, og i denne plan er Israels folk Guds utvalgte redskap (1 Mos 17:2f). Guds

løftepakt med Abraham var forutsetningen for Guds lovpakt med Israel, da med Moses som mellommann (Gal 4:21ff). Vi merker oss forholdet mellom løftepaktens universelle siktemål og dens begynnelse i *den ene* som representerer Guds frelsesplan for *alle*-

Løftepaktene fremstiller Guds *trofaste* kjærlighet. Gud oppfyller løftene sine for sin mis-kunnhets skyld (hebr chæsæd). Derfor kvad Moses, **5 Mos 32:4** – *Han er Klippen, full-komment er hans verk, rettferdige er alle hans veier. En trofast Gud, uten svik, rettferdig og rettvís er han.* (Sal 36:6f, 89:1-5, 98:2f) Denne pakttroskap er forbilde og norm for ektepak-ten mellom en mann og en kvinne. (Jf Adam og Eva, 1 Mos 2.og Kristus og kirken, Ef 5.)

Noa-pakten

garanterer skaperverkets og menneskeslektens eksistens (1 Mos 9:8-13). Noa-pakten ble gitt til en fallen menneskehet, men var innordnet Guds frelsesplan for alle. Formen er Guds *ubetingede* løfte, og innholdet Guds ubegripelige kjærlighet. Gud vil for sin egen skyld være syndere nådig og tilgi alle synder.

Noa-paktens tegn er *regnbuen* (1 Mos 9:14-17). Senere løftepakter har andre tegn. Tegne-ne skifter, men innhold og begrunnelse er alltid uttrykk for Guds trofasthet og kjærlighet til sitt verk.

Abraham-pakten

Gud opprettet også denne pakt uten betingelser – *av nåde* (jf Sinai-pakten, 2 Mos 19:5, 5 Mos 28:1ff). Gud lofte Abraham at han skulle få en sønn med sin hustru Sara og arve Ka-naan-landet. Og gjennom denne sønnen skulle alle jordens ætter bli velsignet.

1 Mos 12:1-4 – «Dra bort fra ditt land og din slekt og din fars hus til det landet som jeg vil vise deg! Jeg vil gjøre deg til et stort folk. Jeg vil velsigne deg og gjøre ditt navn stort. Du skal bli til velsignelse! Jeg vil velsigne dem som velsigner deg, og forbanne den som forbanner deg. I deg skal alle slekter på jorden velsignes.» Så drog Abram av sted, som Herren hadde sagt til ham, og Lot gikk med ham.

Her møter vi det *Messias-løfte* som danner utgangspunktet for Israel-folkets plass i Guds frelseshistorie. Dermed trer Guds løfte om «kvinnens ætt» tydeligere frem (1 Mos 3:15. Se Gal 3:16, Joh 8:56-58).

Abraham brøt opp i tillit til Guds løfte, det vil si uten ethvert holdepunkt for løftepaktens oppfyllelse. Guds troverdighet virker tro i bibelsk mening, som setter all sin lit til Guds løfte. Sammen med Messias-løftet ga Gud sitt *landløfte* til Abraham og hans ætt, **13:15** – *til deg vil jeg gi det, og til din ætt for alle tider.* Gud påtok seg alle forpliktelser, og Abraham fikk alle rettigheter. Denne pakt ble stadfestet flere ganger: 1 Mos 13:14-17, 15:1-17 og 17:1-18.

1 Mos 17:6-8 – Jeg lar deg vokse og øke og gjør deg til folkeslag; konger skal utgå fra deg. Jeg oppretter en pakt mellom meg og deg og dine etterkommere fra slekt til slekt, en evig pakt. Jeg vil være Gud for deg og for dine ættlinger etter deg. Landet du bor i som innflytter, hele Kanaan-landet, gir jeg deg og din ætt som eiendom til evig tid, og jeg vil være deres Gud» (12:1-9, 15:18ff).

Abraham var gammel og barnløs. Likevel trodde han på Herren, «og han regnet ham det til rettferdighet» (1 Mos 15:6. Jf Rom 4:3 - det ble regnet (elogisthæ, aor pass) ham til rettferdighet). Her finner vi i Bibelen det første belegg for *rettferdiggjørelse ved tro alene* (jf Rom 4:3, Gal 3:6, Jak 2:23).

Har bibeloversettelsen et «derfor» (istedenfor «og»), formidler den en forklaring som ikke står i teksten, som om troen er et pressmiddel overfor Gud, og den tilregnede rettferdighet en gjenytelse fra Guds side. Da motsier oversettelsen at Guds løfte – gitt av nåde, virker tillit til Gud (jf Rom 4:17, 24).

Men da Herren forklarte for Abraham at han skulle få en sønn med sin hustru Sara som da var hundre år gammel, da lo Abraham (v 15-19). Men Gud oppfylte løftet. Abraham-pakten gikk i arv til Isak (1 Mos 26:2-5), og etter ham til Jakob (28:13-15), og var årsaken til Israels utvelgelse (Sal 105:8-11. Jf Lk 1:68-75, Apg 3:25, 7:8).

Den pakttro kjærlighet er forutsetningen for Guds oppfyllelse av Abraham-pakten. Oppfyllelsen er Guds "egentlige" gjerning, for ved den lærer vi Guds innerste hjertelag å kjenne.

Jes 45:8 – La det regne ovenfra, du himmel, skyer, la rettferd strømme ned! Jorden skal åpne seg for det, så den kan gi frelse som frukt, og sammen med den skal rettferd gro. Jeg, Herren, skaper dette (46:13, 51:5, 59:17, 61:10).

David-pakten

David-paktens forutsetning er Abraham-pakten. Gud lovet David at etter hans død (ca 765 f Kr) skulle sønnen og etterfølgeren på tronen bli opphav til et *evig kongedømme*.

2 Sam 7:13-16 – Ditt hus og ditt kongedømme skal alltid stå fast for mitt åsyn, og din trone skal stå støtt til evig tid. (25:5)

Guds løftepakt med David og hans hus etablerte et teokrati, hvor den davidiske kongeætt stod i et *sønneforhold* til Gud. David-pakten peker fremover mot det evige Messias-riket.

Tekster: 2 Sam 7 og 1 Krøn 17. Sal 89 og 132.

Gud stadfestet David-pakten gjennom profetene. Her er noen eksempler:

Amos (ca 760), **Am 9:11** – Den dagen reiser jeg opp igjen Davids falne hytte. Jeg murer igjen dens revner og reiser det som ligger i grus; jeg bygger den som i gamle dager.

Profeten *Jesaja* (ca 736-700), **Jes 9:6f** – et barn er oss født, en sønn er oss gitt. Herreveldet er lagt på hans skulder, og hans navn skal være Underfull, Rådgiver, Veldig Gud, Evig Far og Fredsfyrste. Så skal herreveldet være stort og freden være uten ende over

Davids trone og hans kongerike. Han skal gjøre det fast og holde det oppe ved rett og rettferdighet fra nå og til evig tid...

Profeten *Jeremia* (ca 625-587), **Jer 23:5f** – Se, dager skal komme, lyder ordet fra Herren, da jeg lar en rettferdig spire vokse fram i Davids ætt. Han skal være konge og styre med visdom og gjøre rett og rettferd i landet. I hans dager skal Juda bli frelst og Israel bo trygt. Og dette er navnet han skal få: Herren, vår rettferdighet.

Hvordan gikk løftet til David i oppfyllelse? Davids sønn Salomo satt ikke på tronen til evig tid. En vanlig tolkning gjennom kirkens historie er denne: Sønnen det siktes til, må være Guds enbårne Sønn i Jesu Kristi skikkelse. En annen tolkning i nyere tid ser en dobbel oppfyllelse, den ene ættelinjen går over *Salomo*, som skal bygge et hus for Herren og grunnfeste det davidiske kongedømme. Det skal bestå, men være under Herrens tukt, når frafall skjer. Denne linjen varer helt fram til *Josef*, Jesu stefar (Mt 1:6, 16). - Den andre linjen går fra *David* over sønnen *Natan* (ikke profeten) og kan etterspores i jomfru *Marias* ættetavle (Lk 3:23-31). Denne ættelinjen representerer Kristus Jesus etter sin menneskenatur.

Blant jødene på Jesu tid var det en sterk lengsel etter David-sønnen Messias. Davids kongedømme var et Guds under, og man ventet Messias og rikets gjenopprettelse. Denne sterke forventning møter oss i evangeliene. Ville man ha Jesu hjelp, ropte man, **Mt 12:23** – «Herre, Davids sønn, miskunne det over meg!» Eller man undret seg over Jesu ord og undergjøring, **15:22** – «Kanskje dette er David sønn?»

Jesu er – tross sin ringe skikkelse - motstykket til David på et høyere plan. Hva Jesus står for, har større verdi og rekkevidde enn Davids kongedømme. Med Jesu persons hemmelighet er himmelriket allerede kommet i Jesu skikkelse. Han er Guds visdom og rettferdighet, gitt menneskene av nåde.

LOVPAKTENS ART OG MÅL

En lovpakt mellom Gud og mennesker gir Gud alle rettigheter og folket alle plikter. Det var en lovpakt Gud opprettet med Adam i Edens hage,

1 Mos 2:16f – Du kan spise av alle trærne i hagen. Men treet som gir kunnskap om godt og ondt, må du ikke spise av, for den dagen du spiser av det, skal du dø.

Guds lovpakt med sitt folk - Sinai-pakten - har sin bakgrunn i israelittenes utfrielse fra Egypt (2 Mos 19:4, 20:2). Denne pakten opprettet Gud med sitt folk Israel, med Moses som mellommann på *Sinai-fjellet*, 2 Mos 19-20.

Lovpaktens substans er moralloven, kalt *Tibudsloven* («de ti ord» el Dekalogen). Den er et allmengyldig uttrykk for Guds skapervilje, sammenfattet i det doble kjærlighetsbud om den selvhengivende kjærlighet til Gud og vår neste.

Guds lov er *hellig* som Gud selv, og derfor ukrenkelig og eviggyldig. Overtredelsene belyser alle de straffedommer som den hellige Gud lar komme over menneskene, til sist den legem-

lige og evige død (Rom 6:23. Jf 1 Mos 2:17, Joh 10:28, Rom 5:12, 18, 1 Kor 5:21). Jesu og apostlenes undervisning bekrefter morallovens gyldighet og syndelønnen for alle mennesker uansett tid eller sted. Lønnen er alltid i samsvar med Guds hellighet og strenge rettferdighet.

Med Sinai-pakten var Israel utkåret til Guds eiendomsfolk, og denne utvelgelse begrunner senere David-pakten og det isrealittiske teokrati (med kongen som Guds representant).

2 Mos 19:5f – Dersom dere nå vil lytte til mine ord og holde min pakt, så skal dere være min eiendom framfor alle andre folk, for hele jorden er min. Dere skal være et kongerike av prester og et hellig folk for meg.

Guds forpliktet seg til å være folkets nådige beskytter, hjelper og frelser, men med et *forbehold*. Folket måtte «lytte til mine ord og holde min pakt». I motsatt fall var lovpakten oppløst og folket gjenstand for Guds nidkjære reaksjon mot sin eiendom.

Når benevnelsen "loven" er brukt i Nytestamentet, er det enten Mosebøkene det siktes til (Gal 4:21, Rom 3:21) eller selve lovstoffet i dem (eks Rom 7:4, Gal 4:4). Da kan ett bud representere hele Loven (Rom 7:2).

Sammenstillingen "loven og profetene" sikter til hele Det gamle testamente (GT). Men også "loven" kan ha denne omfattende mening (1 Kor 14:21).

Sinai-pakten har *midlertidige* bestemmelser, slik det apostoliske og profetiske Kristusvitnesbyrd viser. I en særstilling står Tibudsloven (el moralloven). Den representerer Guds skapervilje og forplikter alle mennesker med unntak av sabbatsbudet. Hos profetene er Tibudsloven normen for den kompromissløse dom over alle slags syndearter. Det samme er tilfelle hos Jesus og apostlene. Fremst blant syndeartene er menneskets egenrettferdighet eller selvgjorte frelsesvei, som om mennesket fortjener Guds frelse med gjerninger (Rom 3:20, Gal 2:16).

Lovpakten tjener alltid løftepakten, og løftepakten er alltid overordnet lovpakten. Guds strenge rettferdighet - uttrykt i lovens krav, trusler og straff, står i et forberedende forhold til løftepakten, som tilsier Guds ubetingede, frie nåde. Guds nådige sinnelag lar oss kjenne Gud i hans forbarmende kjærlighet. Derfor er løftepakten (el nåde-pakten) ensidig. Gud har påtatt seg *alle* forpliktelser og gitt mennesket *alle* rettigheter.

«EN NY PAKT»

Sett i Guds frelsesplan, var ingen løftepakt "ny". De var fra evighet. Betegnelsen "ny" karakteriserer løftepakten i forhold til lovpakten: Den nye pakt er grunnet på bedre løfter (Heb 8:6) og dens mellommann er Jesus Kristus (9:15, 12:24). I denne kvalitative mening forkynte Guds profeter løftet om en "ny pakt" (Jer 31:31f, jf Heb 8:8), og Jesus "den nye pakt" (1 Kor 11:25, Lk 22:20, jf Mt 26:28:paktens blod, og Mk 14:24: mitt blod, paktens).

Løftet om paktsfornyeren - "HERRENS Tjener" – er et sentralt tema hos Guds profeter.

Jes 42:6 – Jeg, Herren, har kalt deg i rettferd og grepet din hånd. Jeg har formet deg og gjort deg til en pakt for folkene, til et lys for folkeslagene. - **49:8** – Jeg bønhører deg i nådens tid og hjelper deg på frelsens dag. Jeg har formet deg og gjort deg til en pakt for folket, for at du skal reise landet på fote (2 Kor 6:2). - **53:10f** – fordi han gav sitt liv til soning, skal han få etterkommere og leve lenge, og ved ham skal Herrens vilje ha fremgang. Etter all sin møyne og sjelenød skal han se lys og mettes. Min rettferdige Tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder. (59:21)

Jer 31:31-34 – Se dager skal komme, sier Herren, da jeg slutter en ny pakt med Israels ætt og Judas ætt, en pakt som er annerledes enn den jeg sluttet med deres fedre den gang jeg tok dem ved hånden og førte dem ut av Egypt, den pakten med meg som de brøt, enda jeg var deres rette Herre, sier Herren. Nei, slik er den pakten jeg vil slutte med Israels folk i dager som kommer, lyder ordet fra Herren. Jeg vil legge min lov i deres sinn og skrive den i deres hjerte. Jeg vil være deres Gud og de skal være mitt folk. Da skal ingen lenger lære sin neste og sin bror og si: «Kjenn Herren!» For de skal alle kjenne meg, både små og store, sier Herren. For jeg vil tilgi deres misgjerning og ikke komme i hu deres synd! (Heb 8:8ff. Jes 56:4ff)

Guds nådepakt i sin Tjeners død skal lære menneskene å kjenne Gud på en ny måte. Hans død i alles sted skal være en soning for alles synder, og hans lovoppfyllelse den enkeltes rettferdighet for Gud. Da skal Herrens Tjener virke den lovoppfyllelse som kommer innenfra, i den enkeltes tanke, vilje og sinn. Det skal han gjøre med sin Ånd (Pinsedagen).

Golgata-pakten – den nye pakt i Jesu Kristi, Guds Sønns blod

Sakarias (Johannes' far ga uttrykk for lengselen etter den nye pakt da han profeterte, **Lk 1:72f** – Han vil vise miskunn mot våre fedre og komme sin hellige pakt ihu, og løftet han gav vår far Abraham med ed.

I Nytestamentet er ordet pakt oversatt fra et profangresk ord (diathækæ), som nærmest betyr «testament», men innholdet har sin bakgrunn i Guds pakter gjennom frelseshistorien.

Ordet «pakt» fins ikke i Johannes-skriftene, men saken fins der for adressater i en gresk kulturkontekst. **Joh 1:29** – *Se, der er Guds Lam, som bærer verdens synd.* Jesu, Guds Sønns død, er en soning for verdens synder (Joh 11:51f, 1 Joh 2:2). Ved å kjenne ham, skal alle være opplært av Gud (Joh 6:27. Jes 54:13, Jer 31:33f). Jesus Kristus er Mellommannen for den nye pakt, åpen for hedninger på nåderettens grunn (Heb 9:15, 12:24. Jf Gal 4:4f, 2 Kor 5:19ff, Rom 3:19, Heb 1:1 osv).

Historien om Jesus fra Nasaret er en *bevitnet* historie om hvordan Gud har oppfylt profetiene om *Herrens Tjener*. Jesus-historiens hemmelighet er Guds Sønnns lidende lydighet i Jesu tjenerskikkelse (Mt 5:17, 16:21, 20:28). Denne kjærlighet til en fallen verden har Gud vist for sin egen skyld. Den Trofaste og Sanndrue har oppfylt sine nådeløfter i Kristus Jesus, slik det står skrevet (Jes 53:11, 2 Kor 5:18f osv).

”Den nye pakt” er Abraham-paktens oppfyllelse og - lik den – en *nådepakt*, varslet av profetene (Lk 1:72, Apg 3:25, Ef 2:12. Heb 8:8ff, 10:16ff). ”Ny” er pakten på to måter – ny (*nea*) i forhold til Sinai-pakten – en lovpakt, og ny (*kainæ*) på grunn av sitt innhold (Heb 8:12f). Derfor «taler» Jesu blod «bedre enn Abels blod» (12:24), og har en annen virkning (9:15). Den er en bedre pakt (7:22), grunnlagt på bedre løfter (8:6). Guds Sønn i Jesu skikkelse garanterer pakten med sin fullkomne offerdød i alles sted (9:15ff, 10:29, 13:20. Se Mt 26:28). Den nye pakt i Jesu blod er en *evig* pakt (Heb 13:20. Jf Jes 55:3, Jer 50:5, Esek 16:60, 37:26).

Moseloven var ”en skygge av det som skulle komme” (Kol 2:17). Samme billedbruk møter oss i Hebreerbrevet. Offerprestene i templet gjorde tjeneste ”ved en helligdom som var et avbilde og en skygge av den himmelske” (Heb 8:5, jf 2 Kor 3:7f). Denne billedbruk minner om skyggen vi ser på en solskinnsdag like før vi runder hushjørnet. Skyggen varsler den som kommer etter. Den nye pakt *oppfyller* løftepaktene, men *avløser* Sinai-pakten med dens ofringer og offerprester.

Sinai-pakten forble uoppfylt. Folket oppnådde ikke annet enn lovtrelldom. Den ”nye” pakt fikk en annen grunnvoll. Den ble grunnnet på Guds Sønnns lidende lydighet i alles sted. Stedfortrederens lovoppfyllelse er Guds rettferdighet i egen person – «*Herren, vår rettferdighet*» (Jer 23:6, 33:16). Han er menneskenes frihet fra skyld og skam og håpløshet, og løsepenge fra lovens anklager, trusler og fordømmelser (Gal 4:22ff).

Her må vi unngå kortslutningen, at Guds frifinnelse fra lovens anklage opphever Guds vilje med våre liv. Nei, Golgata-pakten opphevet ikke Guds morallov, men stadfestet den. Guds skapervilje for alle består, tydeliggjort i Tibudsloven og skjerpet i Jesu undervisning. Gud vil ha den helhjertede og oppfinnsomme kjærlighet i selvhengivende tjeneste for ham og vår neste. En forsonet Gud er i Kristus Jesus kilden til det nye livet. **1 Joh 4:11** – *Har Gud elsket oss slik, da skylder også vi å elske hverandre*. Guds forsoning med verden motiverer omvendelsen og begrunner nådetilsagnet (Joh 20:23): Jeg forlater deg dine synder, i Faderens osv.

Hvilken nytte har Guds frie barn av Tibudsloven? På to måter: (1) Den tjener til å bevare oss i rett selverkjennelse for Gud, så vi setter all vår lit til lovens oppfyller, og (2) den viser vei til gode gjerninger som har Guds ord og bud for seg.

Med Kristus som gave, er vi fri til å leve som Guds kjære barn under Kristi nådige herredømme. Selv om tjenesten er mer eller mindre mangelfull i dette liv - grunnnet arvesyndens motstand, så er Kristus troens rettferdighet for Gud og vårt eksempel i gjerninger som har Guds ord og bud for seg. Slik anvender vi Jesus-historien, enhver på seg selv, i tillit til Guds løfte. (Heb 8:6-13, Gal 3:24f.) Men hvor ord om «kjærlighet» tilslører Guds hellighet og fortrenger

frelsens omkostninger, der blir «billig nåde» forkynt, og inn trer andre guder med løfte om frelse ved dyd og dåd, som om vi står i gjeld til den onde natur (Rom 8:12).

Vår skyldighet for Gud og mennesker består. I den troendes liv må Tibudsloven tjene den fullbrakte frelse, og vise vei til det nye livet i Guds nåderike. Fremdeles overbeviser budene om synd, for arvesyndens kraft bærer vi med oss til døden, men fordømmelsen er tatt bort i Kristus (Rom 8:1).

Lovoppfyllelsens mulighet er Kristus, slik det var fra begynnelsen, da han var hos oss som en av oss, **Mt 4:17** - *Omvend dere, for himlenes rike er kommet nær!* - Jesu person var Rikets hemmelighet, gitt til kjenne med ord og undergjerninger. Troen har Kristus, som gjør lovoppfyllelsens mulighet til virkelighet.

2 Kor 5:19-21 - Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv. /.../ La dere forlike med Gud! Han som ikke visste av noen synd, har han gjort til synd for oss, for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham.

Løftepaktenes tegn skiftet gjennom frelseshistorien, men rokket ikke ved Guds universelle siktemål i Kristus Jesus. Både regnbuen (gitt Noa) og omskjærelsen (gitt Israel) var universelle paktstegn, men av midlertidig karakter. (1 Mos 9:9, 13, 17:2, 10.) Den nye pakts tegn er dåpen til Jesu Kristi død (Rom 6:3)

Dåpen til Jesu Kristi død – Guds paktstegn

Guds forsoning med verden i lovoppfyllerens offer død blir den enkelte til del i dåpen. Dens motstykke (el forbilde) er dåpen til Moses.

1 Kor 10:1-5 – Brødre, dette vil jeg at dere skal vite: Våre fedre i ørkenen var alle i skyen, og alle gikk de gjennom havet. Alle ble døpt til Moses i skyen og i havet, og de spiste alle den samme åndelige mat, og drakk den samme åndelige drikk. For de drakk av den åndelige klippe som fulgte dem; denne klippen var Kristus. Likevel godtok ikke Gud de fleste av dem, for de ble slått ned der i ørkenen.

Israelittene flyktet fra Faraos hær gjennom Rødehavet, og deretter ledet Gud dem i en skystøtte om dagen og en ildstøtte om natten. Denne redning ga folket et nytt liv. Under ørkenvandringen fikk de manna å spise og vann å drikke av klippen. Tross Guds underfulle inngripen til frelse, var frafallet fra Gud stort. De tilba til og med en gullkalv (2 Mos 32:3-6). Derfor fikk ikke frafallsgenerasjonen komme inn i det lovede land Kanaan, men måtte dø i ørkenen (4 Mos 32:13). Paulus forklarer (v 6) at disse hendelsene skjedde som forbilder for oss (typoi. NO 2002: peker fram mot vår tid), til lærdom for oss som er døpt til Jesu død (v 11). Gud handler med oss på en lignende måte. Det som skjedde den gang med Israel, dan-

ner et *handlingsmønster* som ble gjentatt i Jesu død og oppstandelse, og siden gjentatt ved vann og Ånd i dåpen. I dåpen til Jesu død blir Guds frelsesverk gitt den enkelte til gave, samtidig som den døpte blir frelst fra Guds fiendemakters herredømme til livet i samfunn med den oppstandne Jesus Kristus og under hans herredømme. Liksom mannaunderet berget folket fra hungersdød og ga styrke til vandringen mot Kanaans land, så har Herrens Nattverd en lignende oppgave underveis mot Kristi gjenkomst med den nyskapede jord.

Er dåpen en pakt? En slik talemåte tilslører forholdet mellom Guds forsoningsverk for alle i Jesu død og Guds handling i med den enkelte i dåpen til Jesu død. Guds nådepakt i Kristi offerdød gir barnekår og arverett hos Gud (Gal 4:4f). Denne pakt blir gitt den enkelte til del i dåpen med evige følger for den døptes liv. Den troendes liv på dåpens grunn følger mønsteret død og oppstandelse – man avstår fra synd og oppstår med Kristus ved troen på syndenes forlatelse for Kristi skyld.

Gud har påtatt seg alle forpliktelser og gitt den døpte alle rettigheter. Gud har oppfylt sin lov i Kristi lidende lydighet og forsonet verden med seg i Kristi død, og med dåpen til Jesu død og oppstandelse har han av nåde gitt «evig liv i Kristus Jesus, vår Herre» (Rom 6:23). Guds paktløfte står fast med Guds løfte i dåpen, **Mk 16:16** – *Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror skal bli fordømt*. Ved troen på Kristus Jesus og hans verk er vi Guds barn av nåde, for vi som er blitt døpt til Kristus, har kledd oss i Kristus (Gal 3:36f). Derfor bør vi unngå å omtale dåpen som en pakt. Den er tegnet på den nye pakt i Jesu Kristi død, gitt den enkelte «i vannets bad ved ordet» (Ef 5:26).

Kol 2:11-13 – I (Kristus) ble dere omskåret, ikke med menneskehånd, men med Kristi omskjærelse, da dere la av det legeme som er under synden. For i dåpen ble den begravet sammen med ham og i den ble dere også reist opp med ham ved troen på den Guds kraft som reiste Kristus opp fra de døde. Dere var døde på grunn av deres synder, uomskåret som dere var med deres onde natur. Men han gjorde dere levende sammen med Kristus, idet han tilgav oss alle våre synder. (Rom 2:28f, 4:11f, 6:3f, Ef 2:11f)

Omskjærelsen er avløst av dåpen til Jesu død og oppstandelse. Dåpen stadfester og bevitner Guds pakttroskap i den døptes liv.

1 Tess 5:23f – Må han, fredens Gud, hellige dere helt igjennom, og må deres ånd, sjel og legeme bli bevart uskadd, så dere kan være uklanderlige når vår Herre Jesus Kristus kommer. Han som kaller dere, er trofast. Han skal gjøre det. - **2 Tim 2:11-13** – Dette er et troverdig ord: Døde vi med ham, skal vi også leve med ham. Holder vi ut, skal vi også herske med ham. Forneker vi, skal han fornekte oss. Er vi troløse, er han trofast, for han kan ikke fornekte seg selv.

Herrens Nattverd – den nye pakts måltid

På lignende vis som dåpen, står også Herrens Nattverd i et forhold til Golgata-pakten. **Mk 14:24** – *Dette er mitt blod, paktens blod, som utøses for mange.* – Jesu tydningsord over «velsignelsens kalk» (1 Kor 10:16) markerer både kontinuitet og kontrast til avgjørende hendelser i frelseshistorien.

Kontinuiteten markeres med uttrykket «de mange», en hebraisk uttrykksmåte som betyr «alle». Guds løfte om frelsen for alle folk, gitt i tidligere nådepakter er oppfylt i Jesu død. **Kontrasten** gjelder paktsmåltidet da Gud opprettet Sinai-pakten med Israels folk. Da ble okseblod stenket på alteret og på folket (2 Mos 24:4-8. Jf Heb 9:19f). Hebreerbrevet forklarer: Kristus ble mellommann for en ny pakt da han døde «til forløsning fra overtredelsene under den første pakt, for at de som er kalt, skal få den evige arv som var lovt» (Heb 9:15). Altså pekte paktsmåltidet ved Sinai-fjellet fremover mot Guds nådepakt i Jesu Kristi død for verdens synder. Den enes død i alles sted er renselsen fra alle synder.

Jesus *stadfestet* «den nye pakt i mitt blod» da han innstiftet sin Nattverd med sikte på sitt fremtidige nærvær hos sine venner. Forskjellen beror på perspektivet før og etter. Senere nattverdhandlinger istemmer Jesu ord og bekjenner (stadfester) Guds forsoning med verden i Jesu død. Til forskjell fra den gamle pakts påskemåltid en gang om året, befalte han apostlene å holde den nye pakts måltid «ofte». Befalingen har adresse til Guds kirke etter Pinsedagen. Da er den troende kirkes lemmer Guds tempel, hvor Gud tilbes i Ånd og sannhet uten offeralter (Joh 4:23, Rom 12:1, 1 Kor 3:16).

I den gamle pakts årlige påskemåltid var det mennesker som tilberedte lammet. I den nye pakts måltid er verten det Guds Lam som har båret verdens synder (Joh 1:29). Med sitt virksomme ord gjør han sitt legeme og blod nærværende i brødets og vinens skikkelser, og gir nattverd gjestene samfunn med sitt Golgata-offer så ofte som de spiser og drikker det. Gaven er likeså konkret som i påskemåltidet, men nytt er delaktigheten i Guds offer, som her gis på underfullt vis i brødets og vinens skikkelser. Jesu tydningsord sier: *«Dette er mitt legeme /.../ Dette er den nye pakt i mitt blod som utgytes for dere til syndenes forlatelse.»* Apostellen forutsetter saken kjent, **1 Kor 10:16** – *Velsignelsens beger som vi velsigner, gir det oss ikke del i Kristi blod? Brødet som vi bryter, gir det ikke del i Kristi legeme?*

Konkordieformelen Grundig forkl art 7:50, 53: Nå er det jo ingen så tro og sikker utlegger av Jesu Kristi ord som nettopp Herren Kristus selv, han som best forstår sine ord og sitt hjerte og sin mening /.../ Ved innstiftelsen av sin siste vilje og testament og sin *evigvarende pakt* (tysk tekst: Bundnus) og sin forening, liksom ellers i alle troens artikler og innstiftelse av alle pakts og nådetegn eller sakrament (omskjærelsen, de mange offer i Det gamle testamente, den hellige dåp) slik har han heller ikke her brukt blomstertale, men helt vanlige, enkle, utvetydige og klare ord. Og for at det ikke skulle bli noen misforståelse, har han latt det bli forklart enda tydeligere med ordene: *«gitt for dere, utgytt for dere»*. Han har også latt denne enkle og egentlige mening forbli hos sine disipler og befalt, at de skulle lære alle folkeslag å holde alt det han hadde befalt dem som apostler /.../

Det kan derfor heller ikke vær noen tvil om at også disse ord om sakramentets andre del (Lk 22:20) 1 Kor 11:25): «*denne kalk er den nye pakt i mitt blod*», ikke kan ha noen annen mening enn den St Matteus (26:28) og Markus (14:24) gir: «*dette (nemlig det dere med munnen drikker av kalken) er mitt blod i den nye pakt*». Ved den oppretter, forseglar og bekrefter jeg mitt testament og den nye pakt med dere mennesker, nemlig syndenes forlatelse.» (Kursiv her.)

Jesu befaling «*gjør dette til minne om meg*» gjelder en aktiv handling (anamnæsis) som best kan oversettes med «*til min ihukommelse*» (objektiv genitiv. Jf svensk «til min åminnelse»). Befalingen «*gjør dette*» omfatter både Jesu ord og handling. (Lk 22:19, 1 Kor 11:21, 25)

I den gamle pakt ba folket Gud om å komme sine løfter og velgjerninger i hu, og vise miskunn. Jesus befaler sine venner å holde hans Nattverd for å minne Gud nådepakten i Jesu, Guds Sønnns blod, og for hans skyld være dem nådig. Gud har gitt sitt eviggyldige offer, og Gud er en forsonet Gud, men gaven skal bli forvaltet og utdelt. Jesu befaling til de apostler han utvalgte, omfatter etterfølgerne i den nye pakts prekenembete. De er Kristi medarbeidere og forvaltere av Guds «hemmeligheter» (mysterioi). **2 Kor 3:5f** – *Det er Gud som har satt oss i stand til det, han som gjorde oss til tjenere for en ny pakt, som ikke bygger på bokstav, men på Ånd* (Mt 26:28f, Joh 6:63, Heb 8:6ff). Oppdraget krever trofasthet i det prekenembete som Kristus overgav til kirken med løse- og bindemakt fra ham.

Jesu tydningsord lar oss se både forsoning og rettferdiggjørelse i lys av Guds nådepakter. Her handler Gud ganske suverent til vår frelse fordi han er den han er. I likhet med tidligere nådepakter i frelseshistorien har Gud tatt på seg alle forpliktelser, men gir i nåde sitt folk alle rettigheter. Utelukket fra frelsens årsak er enhver fortjeneste, verdighet eller gjenytelse fra menneskets side.

Jesu innstiftelsesord viser til ham selv som Guds rene, uskyldige Lam. Skjult i jordiske skikkelser gis forsoningens evige goder – syndenes forlatelse og samfunn med den levende Gud og hans kirke i himmelen og på jorden. *Sønnens rettferdiggjørelse* i Jesu lidende lydighet er et fullbyrdet faktum, stadfestet da han oppstod rettferdiggjort i alles sted. Han er den «*Guds rettferdighet*» som evangeliet åpenbarer for verden og Gud regner troen til rettferdighet (Rom 1:16f). Døden har ingen makt over Guds rettferdige Tjener, og derfor skal hver den som tror på ham, leve om han enn dør (Joh 11:26). Men reserverer vi oss med forbehold om gjerninger, er det ikke lenger tale om synderens frifinnelse av nåde. Hva Herrens apostler lærte på Kristi vegne, kan bare forstås med bakgrunn i Guds nådepakter.

Gal 3:1 – Uforstandige galatere! Hvem er det som har forhekset dere, dere som har fått den korsfestede Jesus Kristus malt for øynene deres? Svar meg nå på en ting: Fikk dere Ånden på grunn av lovgjerninger, eller var det ved å høre og tro? /.../ Han som gir dere Ånden og som gjør under blant dere, gjør han det på grunn av lovgjerninger, eller fordi dere hører budskapet og tror? Om Abraham heter jo: Han trodde Gud, og Gud regnet ham det til rettferdighet.

Med løftepaktens oppfyllelse i Kristi lidende lydighet har Gud stadfestet forholdet mellom løftepakt og lovpakt. Løftepaktens prioritet innebærer to ting:

Frihet fra forpliktelsen på seremonilover og sivillover fra den gamle pakt, og dermed frihet fra Tibudsloven (dekalogen) i dens jødiske form.

Lovoppfyllelsens mulighet er det nye livet under Kristi nådige herredømme, hvor Kristus er virksom med sin Ånd i de troendes liv. Midleren for skapelse og gjeløsning er også midleren for nyskapelsen. Han skaper med sitt ord ny vilje, lyst og kraft til å leve det liv vi er skapt til å leve i kjærlighet til Gud og vår neste som oss selv. Denne mulighet med Kristus som gave, utelukker all lovreligion og farisèisk overtro på menneskets evner for Gud.

Nyttestamentlige illustrasjoner

Apostelen Paulus kunne bruke den evangeliske frihet til å leve som jøde blant jøder (1 Kor 9:20). - Av samme grunn skal ingen legge lovens åk på hedningekristne (Apg 15, Gal 5:1ff, Fil 3:3ff, Kol 2:16ff).

Prinsipielt sett står både jødekristne og hedningekristne i samme situasjon (1 Kor 9:20, Gal 2:15-20, Rom 7:4). Men en forskjell består: Etter Kristus-åpenbaringen regnes den jødekristne for voksen og ikke lenger forpliktet på bud for barn (Gal 3:23-25, 4:1ff).

Forholdet mellom lovpakt og løftespakt begrunner sammenstillingen lov og evangelium i denne rekkefølge. Forholdet representerer en grunnsannhet gjennom hele bibelhistorien (jf Romerbrevet og Galaterbrevet. Se Apologien, 4:5f).

Epost: kaare.svebak alfakrøll gmail.com